

Verslag symposium Opstap naar weerbaarheid 2019

Zijn digitale ontwikkelingen als IoT en 5G een kans of een bedreiging voor de continuïteit van bedrijfsprocessen? Hoe omarm je als organisatie innovatie en blijf je tegelijkertijd digitaal weerbaar? Deze en andere vragen kwamen aan de orde tijdens het symposium 'Opstap naar Weerbaarheid'. Onderstaand het verslag van de dag.

Interview met Peter Rake

Na een welkom door dagvoorzitter Stefan Wijers volgde een interview met Peter Rake. Peter is programmamanager van de 5Groningen proeftuin, maar is ook verkozen tot beste ICT- en Telecommanager van het jaar. Aan de hand van legio voorbeelden beschreef hij de voordelen van 5G en de nieuwe mogelijkheden die het biedt voor onder andere schonere landbouw en veiliger transport. 5G is niet alleen een technische innovatie, maar verandert ook de manier waarop we werken. Peter gaf het voorbeeld van de ambulance van de toekomst, waarin een arts al kan meekijken én meebeslissen terwijl de patiënt nog onderweg is naar het ziekenhuis. De ambulanceverpleegkundige is dan niet meer de zelfstandige professional die zelf naar eigen inzicht moet handelen.

Paul Havinga - 'Slimme sensorsystemen voor een weerbare samenleving'

Moderne sensortechnologie biedt grote kansen voor de wetenschap. Paul gaf veel voorbeelden van innovaties die door 5G mogelijk worden gemaakt. Bijzonder tot de verbeelding (of verontwaardiging) sprak de slimme trouwring, die een dag van tevoren trilt om aan te geven dat het weer tijd is om bloemen te kopen. Maar ook met de huidige generatie netwerken is nog veel mogelijk. In plaats van één of enkele zeer betrouwbare en nauwkeurige sensoren is het vaak effectiever om veel

goedkope sensoren te gebruiken. Zoals de energiezuinige trillingssensoren op treinwagons, waarmee het slijten van de lagers kan worden gedetecteerd en spoedreparaties kunnen worden voorkomen. Verhelderend waren ook de voorbeelden uit oceaanonderzoek, ter bescherming van koraalriffen en voor het detecteren van stropers in wildparken door het stressniveau van dieren te meten. Met veel vragen uit de zaal moest de dagvoorzitter steng ingrijpen om het schema van de dag niet in de war te schoppen.

Henk van Raan – ‘De Johan Cruijff Arena: het stadion van de toekomst’

Als je denkt dat er in de Johan Cruijff ArenA alleen gevoetbald wordt, dan heb je het mis. De ArenA is het middelpunt van een evenementen-beleving. De techniek die daarvoor nodig is, is enorm. De accu's voor de noodstroom hebben bijvoorbeeld zo'n capaciteit dat Tennet ze gebruikt voor het balanceren van het elektriciteitsnet. In de ArenA staat innovatie centraal, op een wijze die bijdraagt aan milieu- en klimaatbescherming en in samenwerking met burgers en bedrijven. De Arena experimenteert zo met een Smart City-ecosysteem: als showroom en als living lab. In de woorden van Nederlands bekendste filosoof (en voetballer): 'je gaat het pas zien als je het door hebt'.

De oogst van de ochtend

Aan het eind van de ochtend maakte Stefan Wijers samen met alle deelnemers de balans op van de ochtend. Met een klein attriboot (een bankbiljet, een tandwiel, een rolletje verband of een lampje) kropen de deelnemers in de huid van een bedrijf: uit de financiële dienstverlening, de industrie, de zorg of de bedenkers van slimme toepassingen. Aan de hand van drie vragen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek over het thema van de dag. Is digitale innovatie een kans of een bedreiging? Wat kan 5G bijdragen? En wat is één actiepoint voor deze sector? Peter Rake voorzag de antwoorden uit de zaal van deskundig commentaar.

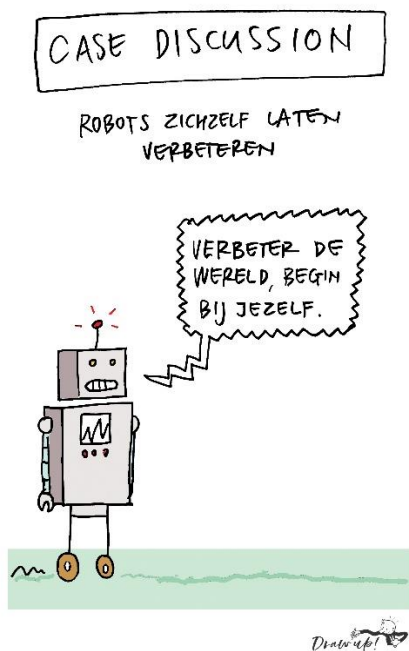
Parallelsessies thema Innovatie

Algoratie: de computers aan de macht?!

Meine Koeslag, ISPT en Mira Vegter, Wageningen University & Research

Digitalisatie is niet alleen een technische revolutie, maar ook een revolutie qua processen en aanpak. In hoog tempo komen digitale technieken de fabrieken binnen. De grote hoeveelheid data uit steeds meer bronnen levert ons steeds sneller en steeds meer informatie op. Met deze toenemende automatisering en ontwikkeling van AI worden ook verschillende ethische kwesties, angsten en bezwaren aan de orde gesteld.

Meine Koeslag liet zien dat dit van alle tijden is. Ook tijdens de industriële revolutie was er weerstand, bijvoorbeeld angst voor het verlies van banen. Maar er zijn nog meer factoren om over in te zitten, zoals discriminatie, verlies van autonomie of zelfs angst dat robots de wereld over nemen. Mira Vegter liet bovendien aan de hand van een aantal voorbeelden zien hoe technologie onze waarneming beïnvloedt en ons gedrag verandert. Het project SAAI omarmt die weerstand om een betere introductie van nieuwe technologie mogelijk te maken. Aan de hand van een case waar een AI gestuurde industriële robot kregen we de vraag. "Zou je als projectmanager deze robot inzetten?" Een leuke discussie waar voldoende weerstand aanwezig was!

5G en zware industrie; hoe zit het met de veiligheid?

Peter Kassies, Nouryon

In de zware industrie is veiligheid van levensbelang, vertelde Peter Kassies. Zo zijn er stoffen die spontaan in brand vliegen bij contact met zuurstof. Gevaarlijk om te verwerken en vervoeren, maar uitstekend geschikt voor de start van raketmotoren. Peter liet zien hoe veiligheid in het DNA van Nouryon zit. Een foto van de parkeerplaats illustreerde dit: alle geparkeerde auto's op het terrein staan met de neus naar de uitgang. Continuïteit is bovendien essentieel omdat Nouryon onderdeel is van een keten van fabrieken, waarin continue toevoer van bijvoorbeeld chloor gegarandeerd moet blijven. Die noodzaak tot veiligheid en continuïteit laat weinig ruimte voor draadloze technologie in het primaire productieproces van de chemie.

Peter wist ons gerust te stellen dat er nog veel andere processen zijn waarbij draadloze technologie heel bruikbaar blijkt. Tracking en tracing voor het kunnen monitoren van de grote hoeveelheid leveringen via zee, weg en spoor. Voorraadbeheer op de kilometers grote bedrijfsterreinen. Monitoring met sensoren in de fabriek voor *preventive maintenance* en management. En ook het technische personeel kan profiteren van technische ondersteuning via tablets en *Augmented Reality*. Ondanks de zorgvuldige en behoudende sector, voldoende mogelijkheden!

Parallelsessies thema digitale weerbaarheid

Samenwerking in cyberweerbaarheid

Jacco van der Kolk, Relatiemanager Digital Trust Center

De risico's van cyberdreigingen zijn reëel en vormen een bedreiging voor het ondernemersklimaat en de concurrentiepositie van ondernemers in Nederland. Ondernemers dienen daarom digitaal weerbaar te zijn en hun digitale veiligheid op orde hebben, voor het MKB en ZZP'ers kan dat echt een uitdaging zijn omdat het hen aan kennis en kunde op dit gebied ontbreekt. In zijn presentatie vertelde Jacco hoe het Digital Trust Center (DTC) van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat ondernemers helpt om hun organisatie digitaal veiliger te maken. Het DTC doet dit door samenwerkingsverbanden te stimuleren via een cyberweerbaarheidsnetwerk. Hierin werken ondernemers samen met andere organisaties aan het vergroten van de cyberweerbaarheid.

LEREN VAN ELKAAR

Samenwerking in cyberweerbaarheid

Alexis Barron, Directeur Cyber Weerbaarheidscentrum Brainport

Aansluitend op de presentatie van Jacco gaf Alexis Barron een concreet voorbeeld van een cyberweerbaarheidsnetwerk in de vorm van het Cyber Weerbaarheidscentrum Brainport (CWB). Informatie-uitwisseling en samenwerking is de sleutel naar cyberweerbaarheid. Voor het MKB is het echter niet of nauwelijks mogelijk dit zelfstandig te organiseren. Dit is de aanleiding geweest voor de oprichting van het CWB dat in eerste instantie was gericht op de high-tech maakindustrie in Eindhoven en omstreken. Het streven is om uiteindelijk een landelijk dekkend netwerk te hebben van weerbaarheidscentra voor alle typen industrieën in Nederland waarbij het DTC helpt door regionale samenwerkingen te bevorderen.

Betrouwbare Publieke Omroep

Dennis 't Jong, Information Security Officer bij de NPO

In zijn presentatie gaf Dennis een inkijkje in de interessante wereld van de Nederlandse Publieke Omroep. Hij vertelde over het belang van betrouwbare berichtgeving en wat NPO moet doen om alle Nederlanders te verzekeren van betrouwbare media. Door de tegenwoordige digitalisering van de mediadiensten is de NPO in feite een Internet Service Provider geworden voor meer dan 400 websites van landelijke en regionale omroepen. Daarnaast is de NPO ook actief op het gebied van andere digitale diensten zoals mobile apps, podcasts en video on demand. Door deze digitalisering dient de NPO rekening te houden met cybersecurity dreigingen zoals statelijke actoren, activistische hackers en terroristen die een dreiging kunnen vormen voor de continuïteit, integriteit en authenticiteit van de informatievoorziening. Digitale weerbaarheid is daarom essentieel voor de NPO en ook hier zijn samenwerkingsverbanden zoals een Media-ISAC belangrijk om samen met andere organisaties te werken aan het vergroten van de cyberweerbaarheid.

Parallelsessies thema Telecommunicatie

Telecom als pacemaker voor het hart van de digitale stad

Hans Nouwens, programma directeur van Nationaal Smart City Living Lab

We stellen steeds meer eisen aan ons leefklimaat. Dankzij digitalisering is er een nieuwe bouwsteen om dit te realiseren: data. Op basis van die data wordt beleid gemaakt en actie ondernomen. In deze presentatie werden veel interessante voorbeelden getoond van 'smart city' toepassingen in onze openbare buitenruimte. Van sensoren in vuilnisbakken die aangeven dat ze vol zitten tot fijnstofmetingen die effectievere methodes mogelijk maken om de luchtkwaliteit te verbeteren. Met stellingen ('als ik in een Smart City wil zijn, ga ik wel naar China') werd het publiek

flink geprikkeld. Naast ongekende mogelijkheden kent de huidige smart city ontwikkeling tal van obstakels, vooral op financieel en juridisch gebied. Creativiteit kan al deze problemen oplossen. Het probleem wat rest is de mens.

SMART CITIES

STEDEN GROEIEN O.A. VANWEGE DE VOORZIENINGEN

Draw
up!
LIVE TEKENEN
CUNERA

Het vijfstappenplan voor cyberweerbare telecommunicatie

Eelco Vriezekolk, programmamanager Telekwetsbaarheid, Agentschap Telecom

Telecommunicatie is een fundament voor bedrijfscontinuïteit. Waardoor uitval van telecom grote en soms onverwachte gevolgen kan hebben. De stelling: telecom heeft aparte BCM-aandacht nodig. Agentschap Telecom heeft daarom een vijfstappenplan ontwikkeld om organisaties te helpen weerbaar te worden bij verstoring van telecommunicatie. Het afgelopen jaar is deze aanpak verder uitgebouwd om ook rekening te houden met cyberaanvallen.

Het vijfstappenplan werd stap voor stap toegelicht:

1. Bewustwording: telecom is vervlochten in bedrijfsprocessen, waardoor de afhankelijkheid van telecom onzichtbaar is (behalve bij incidenten).
2. Ken uw afhankelijkheden: wat is het effect van uitval op primaire bedrijfsprocessen?
3. Risico-inventarisatie: met een speciaal hiervoor ontwikkelde tool (Raster).
4. Maatregelen: 'denk jaren '60'.
5. Blijf fit.

Ga vooral aan de slag. Op de website van het agentschap staan veel tools ter ondersteuning.

BELANG TELECOM VAAK NIET ZICHTBAAR

Draw
up!
LIVE TEKENEN
CUNERA

Verantwoordelijkheidsbattle

Wie is verantwoordelijk voor continuïteit?

Aan het einde van de dag werden de tegengestelde belangen fictief op scherp gezet in de verantwoordelijkheidsbattle. Wie is uiteindelijk verantwoordelijk voor bedrijfscontinuïteit: de overheid, de ICT-sector of de bedrijven zelf? Scherpe pitches van Michel Verhagen (Digital Trust Center), Lotte de Bruijn (NLdigital) en Angeline van Dijk (Agentschap Telecom) maakten duidelijk waarom zij niet in hun eentje de last van bedrijfscontinuïteit kunnen dragen. De oplossing bleek uiteindelijk niet te liggen in gedeelde verantwoordelijkheid, maar in verdeling van verantwoordelijkheden ('wie doet welk deel'), ondersteund door voortdurende samenwerking.

